

Praha 19. 8. 2010

48

Psychiatrická péče v psychiatrických lůžkových zařízeních v roce 2009

Psychiatric care in psychiatric bed establishments in 2009

Souhrn

Psychiatrická lůžková péče je v České republice zajišťována na lůžkových odděleních nemocnic (31 oddělení) a v psychiatrických léčebnách (20 zařízení). Celkem bylo pro akutní i následnou lůžkovou psychiatrickou péči vyčleněno 10 850 lůžek, z nich 434 bylo dětských. Celkem bylo v psychiatrických léčebnách a na psychiatrických odděleních nemocnic zaznamenáno 57 597 hospitalizací.

Summary

Psychiatric bed care in the Czech Republic is provided in hospital bed departments (31 departments) and in psychiatric institutes (20 establishments). The total bed capacity for psychiatric acute care and after-care is 10 850 beds, of which were 434 for children. Altogether there were 57 597 cases of hospitalizations in psychiatric institutes and hospital psychiatric wards.

Psychiatrická lůžková péče je v České republice zajišťována na psychiatrických odděleních nemocnic a v psychiatrických léčebnách pro děti i dospělé. V roce 2009 zajišťovalo psychiatrickou péči 31 psychiatrických oddělení nemocnic s 1 383 lůžky, bylo zrušeno psychiatrické oddělení v Městské nemocnici Ostrava. Péči na těchto odděleních zajišťovalo 699,01 odborných pracovníků (počty pracovníků přepočtené podle délky úvazku), z toho 166,27 úvazků lékařů. Dále psychiatrickou péči zajišťovalo 17 psychiatrických léčeben pro dospělé s 9 207 lůžky a 3 psychiatrické léčebny pro děti s 260 lůžky. Počet léčeben se zvýšil o jednu, ale nejde o vznik nového zařízení, pouze se osamostatnila léčebna „U Honzíčka“ v Písku, která byla součástí psychiatrické léčebny pro dospělé v Dobřanech. Z celkového počtu lůžek v psychiatrických léčebnách připadlo 19 % na pracoviště gerontopsychiatrická, 15 % na pracoviště pro léčbu alkoholismu a ostatních závislostí, téměř 6 % na pracoviště dětské a dorostové psychiatrie a 2 % na pracoviště sexuologická, zbylá lůžka byla na odděleních všeobecné psychiatrie. Péči v léčebnách pro dospělé zajišťovalo celkem 499,61 lékařů (přepočteno podle délky úvazku) a 2 928,70 zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí (ZPBD), v léčebnách pro děti to bylo 15,02 lékařů a 91,35 ZPBD.

Lůžková kapacita v nemocnicích se v roce 2009 téměř nezměnila (snížení o 13 lůžek), snížila se lůžková kapacita v psychiatrických léčebnách pro dospělé (o 33 lůžek) a došlo k významnému snížení počtu lůžek v psychiatrických léčebnách pro děti (o 40 lůžek, tj. snížení lůžkové kapacity o více než 13 %). Jde o počet stanovených lůžek k 31. 12. 2009. Do počtu těchto lůžek se započítávají, jak lůžka provozuschopná, tak lůžka dočasně z provozu vyřazená (z technických, finančních nebo personálních důvodů), nezapočítávají se lůžka provizorní a nouzová, lůžka určená pro doprovod apod.

Za jeden případ hospitalizace se považuje každé ukončení hospitalizace na jednom oddělení v nemocnici nebo v psychiatrické léčebně, ať již hospitalizace skončila propuštěním nebo úmrtím pacienta, či jeho přeložením na jiné oddělení zdravotnického zařízení. Jeden pacient může být během sledovaného období hospitalizován vícekrát, a tím se počet hospitalizovaných osob a hospitalizací liší. V této aktuální informaci jsou uváděna data za případy hospitalizace.

V roce 2009 bylo zaznamenáno v psychiatrických lůžkových zařízeních celkem 57 597 hospitalizací (u 6 hospitalizací nebylo udáno ani pohlaví ani věk), z toho bylo 18 454 hospitalizací na psychiatrických odděleních nemocnic, 38 185 hospitalizací v psychiatrických léčebnách pro dospělé a 958 hospitalizací v psychiatrických léčebnách pro děti. Proti předchozímu roku došlo k nepatrnému nárůstu počtu hospitalizací, a to o 201 hospitalizací (na psychiatrických odděleních nemocnic nárůst o 196, v psychiatrických léčebnách pro dospělé pokles o 15 a v léčebnách pro děti nárůst o 20 hospitalizací).

Ve sledovaném roce byla nejčtenější skupinou diagnóz, pro kterou byli pacienti hospitalizováni v psychiatrických zařízeních, poruchy duševní a poruchy chování způsobené užíváním psychoaktivních látek (dg. F10–F19), více než čtvrtina z celkového počtu hospitalizací (15 336 hospitalizací)¹. Dalšími častými příčinami hospitalizace byla léčba schizofrenie, poruch schizotypálních a poruch s bludy (dg. F20–F29), jedna pětina z celkového počtu hospitalizací (10 821 hospitalizací) a neurotické, stresové, somatoformní poruchy, syndromy poruch chování, spojené s fyziologickými poruchami a somatickými faktory (dg. F40–F48 a F50–F59), a to 16 %, tj. 9 098 hospitalizací.

Muži byli nejčastěji hospitalizováni s poruchami vyvolanými psychoaktivními látkami (více než třetina z celkového počtu hospitalizací u mužů), a z důvodu léčby schizofrenie, poruch schizotypálních a poruch s bludy (cca pětina všech hospitalizací mužů). Pro ženy byly nejčastějším důvodem hospitalizace neurotické poruchy (dg. F40–F48 a F50–F59), schizofrenie, poruchy schizotypální a poruchy s bludy (dg. F20–F29) a léčba poruch způsobených užíváním psychoaktivních látek (dg. F10–F19). Každá z uvedených skupin zaujímalá cca pětina z celkového počtu hospitalizací žen.

Průměrná ošetrovací doba na psychiatrických odděleních nemocnic a v psychiatrických léčebnách dosáhla 63,5 dne a proti předchozímu roku se snížila o cca jeden a půl dne. Na psychiatrických odděleních nemocnic byla průměrná ošetrovací doba 20,6 dne a v psychiatrických léčebnách 83,8 dne. Mezi léčebnami a odděleními nemocnic jsou velké rozdíly a rozdíly jsou také v rámci léčeben, a to podle určení, zda poskytují dlouhodobou péči u pacientů s nepříznivým průběhem nebo akutní péči. Nejdelší průměrnou ošetrovací dobu vyžadovala léčba sexuálních poruch (dg. F64–F66), a to 277 dnů. Více než 100 dnů pobytu průměrně vyžadovala hospitalizace pro schizofrenie, poruchy schizotypální a poruchy s bludy (dg. F20–F29), a to 114 dnů, a mentálních retardací (dg. F70–F79, 105 dnů). Největší nárůst průměrné ošetrovací doby, proti roku 2008, byl u sexuálních poruch (o 28,5 dne). Další nárůst průměrné ošetrovací doby byl u schizofrenie, poruch schizotypálních a poruch s bludy (o 6,2 dne) a u mentálních retardací (o 5 dnů). K největšímu poklesu došlo u poruch psychického vývoje a poruch chování a emocí se začátkem obvykle v dětství a v dospívání (o 8,4 dne) a u organických duševních poruch (o 5,2 dne). U mužů byla časově nejnáročnější hospitalizace sexuálních poruch (279 dnů) a schizofrenie (126 dnů). U žen byla nejdelší průměrná ošetrovací doba nutná při léčbě mentálních retardací (104 dnů) a schizofrenie (101 dnů).

Nejčtenější diagnózou (jednotlivé třímístné diagnózy MKN-10), pro kterou byli pacienti hospitalizováni v psychiatrických lůžkových zařízeních, byly duševní poruchy a poruchy

¹ Podrobnější údaje o těchto pacientech uvádí Aktuální informace „Péče o pacienty užívající psychoaktivní látky v psychiatrických lůžkových zařízeních ČR v roce 2009“.

chování způsobené užíváním alkoholu (dg. F10, 10 026 hospitalizací) s průměrnou ošetrovací dobou 50,3 dne. Dalšími nejčtenějšími diagnózami byly schizofrenie (dg. F20, 6 105 hospitalizací), která měla průměrnou ošetrovací dobu 155 dne, a reakce na těžký stres a poruchy přizpůsobení (dg. F43, 4 898 hospitalizací), která vyžadovala v průměru ošetrovací dobu 22,4 dne.

Stejně jako v předchozích letech, byla i v roce 2009 nejčastějším důvodem přijetí pacienta do psychiatrického lůžkového zařízení léčba, která tvořila u většiny skupin psychiatrických diagnóz více než 80 % z celkového počtu hospitalizací. Výjimkou byly sexuální poruchy, kde více než 53 % pacientů bylo přijato z důvodu ochranné léčby.

U většiny pacientů byla po propuštění z psychiatrického lůžkového zařízení nutná další ambulantní péče, a to buď trvalá (u více než 46 % hospitalizací) nebo dočasná (u 33 % hospitalizací). V necelých deseti procentech případů hospitalizace byla nutná další ústavní léčba (9 %). Pouze v 6,8 % hospitalizací pacient nepotřeboval žádnou péči po propuštění z psychiatrického lůžkového zařízení. Trvalou ambulantní péči po propuštění nejčastěji potřebovali pacienti, kteří byli léčeni pro schizofrenii, poruchy schizotypální a poruchy s bludy, a to 68 % z celkového počtu hospitalizací na tuto diagnózu, a dále pacienti léčeni pro afektivní poruchy a sexuální poruchy (58 %, resp. 56 %). Další ústavní léčbu po propuštění vyžadovali pacienti u čtvrtiny případů hospitalizace pro sexuální poruchy a ústavní sociální službu u téměř pětiny hospitalizací pro mentální retardace (18 %).

V psychiatrických lůžkových zařízeních zemřelo v roce 2009 celkem 1 846 osob, o 4 % více než v předchozím roce (1 771 osob v roce 2008). Z celkového počtu zemřelých bylo více než 97 % v psychiatrických léčebnách, zbytek na psychiatrických odděleních nemocnic. U téměř 35 % zemřelých byla provedena pitva. Nejvíce pacientů zemřelo na organické duševní poruchy, a to 60 % z celkového počtu zemřelých.

Nejvíce hospitalizovaných pacientů v přepočtu na 100 tisíc obyvatel mělo trvalé bydliště v kraji Olomouckém (704 případů), Moravskoslezském (650 případů) a Praze (613 případů). Proti předchozímu roku došlo k významnějšímu zvýšení počtu hospitalizací pacientů bydlících v Libereckém (o 11 %), Karlovarském (o 10 %) a Ústeckém kraji (o téměř 6 %). Pokles počtu hospitalizací byl u pacientů z kraje Vysočina (o téměř 5 %) a Moravskoslezského kraje (o 3,4 %).

Z celkového počtu hospitalizací v psychiatrických lůžkových zařízeních bylo 4,4 % hospitalizací u pacientů ve věku 0–14 let. V přepočtu na 100 tisíc obyvatel mělo nejvíce dětských pacientů trvalé bydliště v Libereckém (280 případů na 100 tisíc dětí ve věku 0–14 let), Ústeckém (269 případů) a Plzeňském kraji (237 případů). Největší snížení počtu hospitalizací dětí proti roku 2008 bylo zaznamenáno ve Zlínském kraji (o více než 21 %) a v kraji Vysočina (o téměř pětinu). K nárůstu počtu dětských hospitalizací došlo v Karlovarském kraji, a to o téměř 14 % (ze 79 hospitalizací v roce 2008 na 90 v roce 2009) a v Plzeňském kraji (o 10 %). Nejvíce hospitalizací dětských pacientů bylo v psychiatrických lůžkových zařízeních z důvodu léčby poruch psychického vývoje a poruch chování a emocí se začátkem obvykle v dětství a dospívání (dg. F80–F98), a to 78 %. Další byly neurotické, stresové a somatoformní poruchy a syndromy poruch chování (dg. F40–F48; F50–F59), na něž připadlo více než 10 % hospitalizací dětí. Proti předchozímu roku došlo k nejvýznamnějšímu snížení dětských hospitalizací pro mentální retardace (dg. F70–F9) o 57 hospitalizací (z 224 hospitalizací v roce 2008 na 167 v roce 2009) a pro poruchy osobnosti a chování u dospělých (dg. F60–F63, F68–F69) o 21 hospitalizací (z 32 hospitalizací v roce 2008 na 11 v roce 2009). K nárůstu došlo u poruch psychického vývoje a poruch chování a emocí se začátkem obvykle v dětství a v dospívání (dg. F80–F98), a to o 38 hospitalizací (z 1 923 hospitalizací v roce 2008 na 1 961 v roce 2009).

Vypracovala: Ing. Blanka Nechanská

Počet zařízení (oddělení), lůžek a pacientů léčených v psychiatrických lůžkových zařízeních podle sídla zdravotnického zařízení

Kraj sídla	Psychiatrická oddělení nemocnic			Psychiatrické léčebny pro dospělé			Psychiatrické léčebny pro děti		
	Počet oddělení	Počet lůžek	Počet hospitalizací	Počet zařízení	Počet lůžek	Počet hospitalizací	Počet zařízení	Počet lůžek	Počet hospitalizací
Hl. m. Praha	7	397	4 116	1	1 358	6 507	-	-	-
Středočeský	-	-	-	2	680	2 500	-	-	-
Jihočeský	2	65	1 063	3	230	1 438	1	160	495
Plzeňský	2	110	1 499	1	1 225	3 363	-	-	-
Karlovarský	1	40	538	-	-	-	-	-	-
Ústecký	3	121	2 488	2	737	2 294	1	50	226
Liberecký	2	76	1 001	-	-	-	-	-	-
Královéhradecký	3	111	1 374	1	56	313	-	-	-
Pardubický	2	55	882	-	-	-	-	-	-
Vysočina	-	-	-	2	1 304	4 251	1	50	237
Jihomoravský	4	189	2 411	1	827	3 549	-	-	-
Olomoucký	2	130	1 382	2	675	3 139	-	-	-
Zlínský	-	-	-	1	1 100	4 718	-	-	-
Moravskoslezský	3	89	1 700	1	1 015	6 113	-	-	-
ČR	31	1 383	18 454	17	9 207	38 185	3	260	958

Počet hospitalizací v psychiatrických lůžkových zařízeních podle skupin psychiatrických diagnóz a věkových skupin

Skupina psychiatrických diagnóz	Věková skupina									Celkem
	0–14	15–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–69	70–79	80+	
F00–F09	7	19	123	179	295	725	1 219	2 027	2 372	6 966
F10	2	84	834	2 512	2 996	2 575	906	107	10	10 026
F11–F19	44	799	2 543	1 191	354	238	111	25	5	5 310
F20–F29	22	317	2 420	2 772	2 144	1 887	953	241	65	10 821
F30–F39	15	101	392	748	1 013	1 427	814	357	105	4 972
F40–F48, F50–F59	258	682	1 534	1 911	1 817	1 669	701	361	165	9 098
F60–F63, F68–F69	11	224	1 054	958	703	471	138	25	7	3 591
F64–F66	1	11	29	28	29	14	4	-	-	116
F70–F79	167	214	479	415	324	228	78	19	6	1 930
F80–F98	1 961	560	14	4	-	-	-	-	-	2 539
F99	-	4	23	15	20	36	41	30	75	244
Ostatní dg.	28	18	30	75	86	192	309	592	648	1 978
Celkem	2 516	3 033	9 475	10 808	9 781	9 462	5 274	3 784	3 458	57 591

Počet hospitalizací a průměrná ošetrovací doba v psychiatrických lůžkových zařízeních podle skupin psychiatrických diagnóz a pohlaví

Skupina psychiatrických diagnóz	Psychiatrická oddělení nemocnic			Psychiatrické léčebny		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
	počet případů					
F00–F09	619	934	1 553	2 407	3 006	5 413
F10	1 500	1 014	2 514	5 348	2 164	7 512
F11–F19	1 062	649	1 711	2 425	1 174	3 599
F20–F29	1 563	1 645	3 208	4 225	3 388	7 613
F30–F39	869	1 593	2 462	899	1 611	2 510
F40–F48, F50–F59	1 531	2 836	4 367	2 070	2 661	4 731
F60–F63, F68–F69	591	517	1 108	1 492	991	2 483
F64–F66	5	-	5	110	1	111
F70–F79	173	97	270	1 016	644	1 660
F80–F98	529	247	776	1 274	489	1 763
F99	4	8	12	96	136	232
Ostatní dg.	216	249	465	528	985	1 513
Celkem	8 662	9 789	18 451	21 890	17 250	39 140
	průměrná ošetrovací doba					
F00–F09	20,1	21,9	21,1	90,7	102,7	97,4
F10	15,4	17,2	16,1	62,7	59,1	61,7
F11–F19	12,6	13,7	13,0	42,1	38,6	41,0
F20–F29	24,5	27,0	25,8	163,1	137,1	151,5
F30–F39	27,3	28,2	27,9	65,1	60,5	62,2
F40–F48, F50–F59	17,0	20,7	19,4	31,6	34,8	33,4
F60–F63, F68–F69	14,6	17,9	16,2	54,1	42,0	49,3
F64–F66	18,0	-	18,0	290,8	50,0	288,7
F70–F79	13,0	12,9	12,9	120,9	117,5	119,6
F80–F98	21,8	23,0	22,2	61,3	51,5	58,6
F99	4,8	28,9	20,8	25,0	27,0	26,2
Ostatní dg.	17,9	19,2	18,6	128,3	146,4	140,1
Celkem	18,8	22,1	20,6	84,6	82,7	83,8

Počet hospitalizací v psychiatrických lůžkových zařízeních podle skupin psychiatrických diagnóz, důvodu přijetí a průměrného věku

Skupina psychiatrických diagnóz	Důvod přijetí v %					Průměrný věk
	ochranná léčba	sociální	diagnostický	léčebný	jiný	
F00–F09	0,2	0,1	0,6	91,8	7,3	71,0
F10	0,5	0,0	1,1	89,9	8,6	44,8
F11–F19	1,5	0,0	4,2	91,3	3,1	29,0
F20–F29	0,9	0,0	0,8	91,5	6,8	40,9
F30–F39	0,0	0,2	0,4	92,8	6,5	49,7
F40–F48, F50–F59	0,0	0,1	2,2	92,4	5,2	41,2
F60–F63, F68–F69	0,8	0,1	1,3	92,4	5,3	36,2
F64–F66	53,4	-	0,9	44,8	0,9	35,8
F70–F79	1,0	0,1	1,3	89,9	7,7	33,6
F80–F98	0,1	0,1	10,4	89,1	0,2	11,8
F99	-	-	0,8	80,3	18,9	62,7
Ostatní dg.	0,2	0,2	0,8	92,9	6,0	69,6
Celkem	0,6	0,1	1,8	91,3	6,2	44,2

Počet propuštěných v psychiatrických lůžkových zařízeních podle skupin psychiatrických diagnóz a potřeby další péče po propuštění

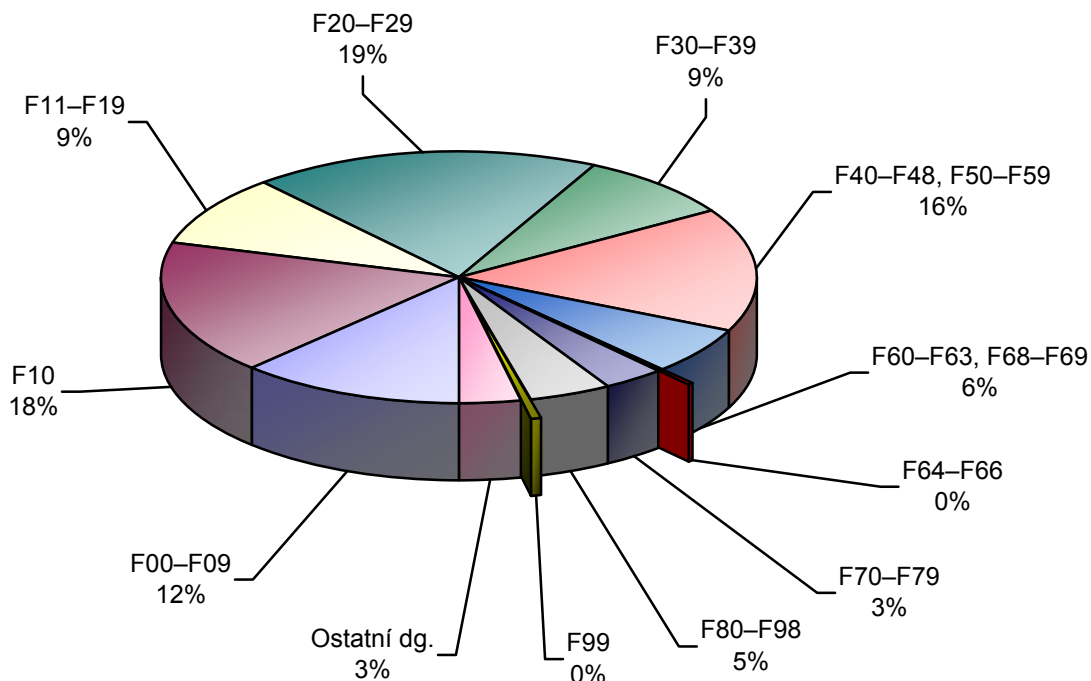
Skupina psychiatrických diagnóz	Potřeba další péče po propuštění v %						
	žádná	dočasná ambulantní	trvalá ambulantní	ústavní léčba	ústavní sociální služba	ošetřovatelská péče	lázeňská péče
F00–F09	1,6	14,6	52,2	18,4	10,1	1,4	1,8
F10	3,4	47,4	38,7	7,6	0,6	0,2	2,2
F11–F19	5,6	46,0	35,0	11,4	1,3	0,2	0,6
F20–F29	1,3	14,9	68,8	9,5	2,3	0,3	3,0
F30–F39	3,0	27,9	58,6	6,9	0,6	0,2	2,8
F40–F48, F50–F59	4,6	49,6	38,7	5,4	0,3	0,1	1,3
F60–F63, F68–F69	2,8	43,0	48,0	4,7	0,5	0,2	0,8
F64–F66	1,7	15,7	56,5	25,2	0,9	-	-
F70–F79	2,8	16,2	50,4	9,7	18,2	0,1	2,6
F80–F98	14,7	56,7	21,6	5,8	1,1	0,0	0,0
F99	31,5	11,0	33,0	21,0	2,5	1,0	-
Ostatní dg.	1,6	13,9	51,5	18,9	10,7	2,1	1,4
Celkem	3,7	34,1	47,9	9,3	2,9	0,4	1,9

Počet zemřelých v psychiatrických lůžkových zařízeních podle skupin psychiatrických diagnóz a pohlaví

Skupina psychiatrických diagnóz	Zemřelí					
	absolutně			na 1 000 hospitalizovaných ¹⁾		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
F00–F09	526	587	1 113	173,8	149,0	159,8
F10	67	15	82	9,8	4,7	8,2
F11–F19	1	-	1	0,3	-	0,2
F20–F29	74	53	127	12,8	10,5	11,7
F30–F39	9	18	27	5,1	5,6	5,4
F40–F48, F50–F59	21	22	43	5,8	4,0	4,7
F60–F63, F68–F69	3	2	5	1,4	1,3	1,4
F64–F66	1	-	1	8,7	-	8,6
F70–F79	21	10	31	17,7	13,5	16,1
F80–F98	1	-	1	0,6	-	0,4
F99	21	23	44	210,0	159,7	180,3
Ostatní dg.	130	241	371	174,7	195,3	187,6
Celkem	875	971	1 846	28,6	35,9	32,1

¹⁾ Nápočty na 1 000 hospitalizovaných v psychiatrických lůžkových zařízeních příslušné diagnózy a pohlaví

Struktura hospitalizovaných v psychiatrických lůžkových zařízeních podle skupin psychiatrických diagnóz

Počet hospitalizací v psychiatrických lůžkových zařízeních podle kraje bydliště a pohlaví

Kraj bydliště	Počet hospitalizací					
	absolutně			na 100 000 obyvatel ¹⁾		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
Hl. m. Praha	3 716	3 901	7 617	614,2	611,5	612,8
Středočeský	2 787	2 421	5 208	454,9	386,1	420,1
Jihočeský	1 491	1 367	2 858	474,4	423,6	448,7
Plzeňský	1 660	1 486	3 146	587,4	514,9	550,8
Karlovarský	781	724	1 505	516,5	461,9	488,7
Ústecký	2 800	2 146	4 946	678,7	506,6	591,5
Liberecký	1 284	1 085	2 369	598,4	485,1	540,6
Královéhradecký	1 246	1 338	2 584	458,4	473,3	466,0
Pardubický	1 176	996	2 172	462,3	380,9	421,0
Vysočina	1 211	1 023	2 234	473,6	394,0	433,5
Jihomoravský	3 353	3 132	6 485	597,5	531,9	563,9
Olomoucký	2 415	2 104	4 519	770,0	640,8	704,0
Zlínský	1 784	1 525	3 309	618,3	503,7	559,6
Moravskoslezský	4 473	3 651	8 124	730,4	573,2	650,3
Bydliště v ČR	30 177	26 899	57 076	585,9	503,6	544,0
Bezdomovci	79	17	96	1,5	0,3	0,9
Cizinci	296	123	419	-	-	-
Celkem	30 552	27 039	57 591	593,2	506,3	548,9

Počet hospitalizací v psychiatrických lůžkových zařízeních ve věku 0–14 let podle kraje bydliště a pohlaví

Kraj bydliště	Počet hospitalizací					
	absolutně			na 100 000 obyvatel ¹⁾		
	chlapci	dívky	celkem	chlapci	dívky	celkem
Hl. m. Praha	182	93	275	231,8	124,9	179,8
Středočeský	182	87	269	189,5	96,0	144,1
Jihočeský	60	24	84	127,9	53,8	91,8
Plzeňský	132	56	188	325,1	144,7	237,1
Karlovarský	58	32	90	249,8	147,4	200,3
Ústecký	239	102	341	367,1	164,7	268,5
Liberecký	112	70	182	337,3	220,7	280,4
Královéhradecký	42	21	63	102,3	54,6	79,2
Pardubický	46	12	58	118,6	33,0	77,2
Vysočina	85	26	111	220,9	71,7	148,5
Jihomoravský	172	80	252	210,2	103,0	158,0
Olomoucký	136	68	204	293,1	153,0	224,6
Zlínský	73	26	99	171,9	65,0	120,0
Moravskoslezský	234	65	299	255,9	74,7	167,6
Bydliště v ČR	1 753	762	2 515	229,4	105,3	169,0
Bezdomovci	-	-	-	-	-	-
Cizinci	1	-	1	-	-	-
Celkem	1 754	762	2 516	229,6	105,3	169,1

¹⁾ Nápočty na 100 000 obyvatel příslušného územního celku, pohlaví a věku